

ESTRATÈGIES PER ENSENYAR EN CATALÀ A LA UNIVERSITAT FOMENTANT EL PLURILINGÜISME

STRATÉGIES POUR ENSEIGNER EN CATALAN À L'UNIVERSITÉ PAR PROPAGATION DU PLURILINGUISME

ENRIC SERRA I CASALS

enric.serra@uab.cat

SERVE DE LLENGÜES

UNIVERSITAT AUTÒNOMA DE BARCELONA

Paraules clau: gestió del multilingüisme; competència plurilingüe; acollida lingüística; docència universitària

Mots clé: gestion de multilinguisme, compétence plurilingue, accueil linguistique, enseignement universitaire

1. 1. Punt de partida i objectiu

A les aules universitàries hi ha un enorme capital lingüístic que la presència d'estudiants de mobilitat incrementa. Bona part del professorat, amb tot, no fa aflorar la diversitat lingüística, ni la gestiona adequadament amb vista a enriquir l'aprenentatge i fer créixer la competència plurilingüe de l'alumnat.

Aquest fet és produeix a causa d'una falta de consciència sobre la rellevància de la qüestió, a la inèrcia d'adoptar actituds docents no conflictives i a l'absència d'una reflexió sobre les estratègies i els recursos (lingüístics o tecnològics, per exemple) que els docents tenen a l'abast per fer créixer el plurilingüisme dels alumnes. L'objectiu d'aquesta comunicació és presentar als docents un elenc organitzat d'estratègies que els permeten fer front a aquest repte.

2. Context

El context d'aplicació d'aquestes propostes és l'ensenyament superior i, en concret, tots els entorns universitaris (tutories, campus virtual, entorns personals d'aprenentatge, aules, etc.) on es genera aprenentatge, amb independència de la disciplina ensenyada i apresada. Les reflexions s'adrecen al professorat que vol fomentar el plurilingüisme al mateix temps que opta per fer servir la llengua catalana com a llengua principal del seu ensenyament.

3. Vint-i-cinc estratègies

Les estratègies que s'articulen en aquesta proposta han estat experimentades aïlladament en diversos contextos d'aprenentatge, però prenen sentit exposades conjuntament com un bloc. No són concebudes per ser aplicades sistemàticament, sinó per esdevenir motius de reflexió que el docent ha de posar en relació amb la realitat de cada grup.

Dividim aquestes estratègies en tres grups:

- a) aspectes de planificació;
- b) aspectes actitudinals i
- c) estratègies i habilitats lingüístiques, discursives i de comunicació.

Pel que fa als aspectes de planificació, considerem que el docent ha de:

- 1) conèixer els drets i els deures lingüístics de la comunitat universitària i ajustar-s'hi;
- 2) saber utilitzar recursos per a l'anàlisi de la situació inicial de l'alumnat amb l'objectiu d'evitar perjudicar-ne les competències lingüístiques i interculturals;
- 3) saber planificar l'aprenentatge amb coneixement de les eines de base tecnològica que poden afavorir la mediació lingüística;
- 4) conèixer els recursos lingüístics a l'abast dels estudiants i els recursos en diverses llengües relacionats amb la matèria ensenyada;
- 5) saber gestionar el suport humà que pot ser clau en la mediació lingüística;

- 6) ser conscient de la realitat complexa que constitueix la llengua de l'ensenyament-aprenentatge pel que fa a situacions i entorns, a fi de preveure solucions idònies i creatives, i
- 7) saber desplegar recursos complementaris en altres llengües en diversos mitjans.

Pel que fa als aspectes actitudinals, el docent ha de:

- 8) tenir i fomentar l'obertura cap a noves llengües i cultures;
- 9) tenir consciència lingüística crítica i valorar i fomentar l'exposició a persones d'altres llengües i cultures i la diferència lingüística i cultural com a possibilitat d'enriquiment;
- 10) mostrar i fomentar respecte, tolerància, acceptació de l'alteritat i disposició a vèncer els prejudicis i els estereotips sobre les llengües i els seus parlants;
- 11) valorar les llengües com a instruments que reflecteixen una visió del món i un sistema de creences i de valors i codis que aporten una perspectiva única a la construcció del coneixement;
- 12) mostrar capacitat de tolerar el malentès i gestionar-lo;
- 13) tenir la capacitat de potenciar una actitud lúdica i destranscendentalitzadora en l'ús de llengües;
- 14) saber acceptar momentàniament episodis de comprensió parcial o superficial, i
- 15) saber ser flexible en els usos lingüístics planificats.

Pel que fa a les estratègies i les habilitats lingüístiques, discursives i comunicatives, el docent ha de saber:

- 16) dominar les estratègies lingüístiques de mediació;
- 17) planificar i usar estratègies d'interacció oral;
- 18) estimular l'ús de les estratègies de recepció escrita i oral dels estudiants i fer-los conscients de la seva competència discursiva;
- 19) controlar en la producció del discurs oral aspectes com el volum de la veu, l'articulació clara dels sons, la velocitat de l'elocució, la vocalització o l'ús d'una entonació significativa i variada;

- 20) controlar els aspectes paralingüístics;
- 21) controlar els aspectes relacionats amb la cortesia lingüística;
- 22) controlar tots els aspectes relacionats amb una òptima construcció del discurs oral;
- 23) controlar la densitat informativa de les exposicions;
- 24) aprofitar les característiques del discurs acadèmic formal que n'afavoreixen la comprensió, i
- 25) utilitzar una varietat de la llengua catalana intercomprensible.

4. Valoració i conclusions

L'ús del català com a llengua principal de la docència en grups amb estudiants nouvinguts, amb sensibilitat per totes les llengües del grup classe i amb l'objectiu d'enriquir la construcció de coneixement de l'alumnat i la seva competència plurilingüe, és possible desplegant amb consciència i flexibilitat un feix d'estratègies afavorides pels nous usos tecnològics i per la varietat d'escenaris en què es produeix actualment l'aprenentatge.

5. Propostes de futur

Les vint-i-cinc estratègies plantejades s'obriran pròximament a un procés de *crowdsourcing* en el marc del Màster d'Ensenyament del Català per a l'Acolliment Lingüístic (UAB).